

BESLUT

2019-04-01

Dnr: 18/03331

SAKEN

Svenska nyheter, SVT1, 2018-09-21 och 2018-09-22, inslag om så kallad klanröstning och rasism mot kineser; fråga om opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om mediets genomslagskraft

BESLUT

Programmet frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

PROGRAMMET

Den 21 september 2018 sändes bland annat två inslag, ett gällande så kallad klanröstning och ett gällande rasism mot kineser, i programmet *Svenska nyheter*. Programmet sändes sedan i repris den 22 september 2018.

Inslaget om klanröstning

I början av programmet skämtade programledaren om regeringsbildningen för att sedan prata om en politiker som i huvudsak vänt sig till svensk-somalier under sin valkampanj för att komma in i riksdagen. Programledaren sa bland annat följande.

Det är väl toppen att svensk-somalierna nu skaffar sig politikerjobb och kommer in i riksdagen och blir superintegrerade och tjänar massor med pengar som de kan skicka hem så att deras släktingar slipper att sjöröva. Nä, för det här kanske luktar lite det som kallas för etno-röstning.

Därefter pratade programledaren om begreppen etno- och klanröstning, bland annat i relation till ett politiskt parti och en fackföreningsorganisation.

Inslaget om rasism mot kineser

Senare i programmet sa programledaren följande.

Okej, alla i publiken, säg efter mig nu: Jag är inte rasist men [...] men det är jag [...]. Just det, det är ni. Och det gäller faktiskt alla er som tittar på *Svenska nyheter*.

Programledaren hänvisade sedan till ett inslag som sändes i *Svenska nyheter* veckan innan. Inslaget visades och det sades att Kina svartlistat ett antal av sina medborgare från att åka utomlands då de, bland annat, bajsat utanför Louvren och klottrat i Luxortemplet i Egypten. Programledaren sa även att två karaktärer, i en sketch, sprängt hotellet Dragongate av rasistiska skäl. Sedan sa han följande.

Men, gjorde du någon anmälning till granskningsnämnden? Icke! Alltså, hade vi sagt samma sak om samer, araber eller afrikaner så hade ni inte sett mig bakom det här berget av anmälningar. Och, för, svenskar hatar ju rasism, så länge det inte gäller kineser. Och ryssar, så klart, ingen pk-kampanj i världen kan ta död på svenskarnas rysshät och det beror så klart mest på att största delen av Ryssland ligger i Asien, så de är nästan kineser. De är, de är dåliga kineser.

Programledaren förtydligade sedan att det endast var mycket få kineser som svartlistats från att åka utomlands, endast 169 av 1,4 miljarder. Därefter konstaterade programledaren att det av någon anledning alltid varit mer accepterat att vara rasistisk mot asiater än mot andra. En rad olika klipp, bland annat med olika sketcher där man skämtade om asiater, visades. Programledaren konstaterade att man gärna gör sig lustig över det främmande och pratade om hur lite svenskarna egentligen vet om Kina. En karta med texten ”Kina” på visades. På kartan pekades olika städer, bland annat en påhittad, och deras befolkningens mängd ut. Sedan sa programledaren bland annat följande.

Och de har 300 språk, 55 minoritetsfolk. Den kinesiska regimen hinner knappt äta för att det finns så många minoriteter att förtrycka. Alltså, tibetaner, ugurer, mongoler och så vidare, men vi vet så lite om kineserna att vi inte hade någon aning om hur vi skulle reagera vid incidenten där tre kinesiska turister blev bortkörda från ett hotell i Stockholm.

Klipp ur *Aktuellt* varvades därefter med programledarens kommentarer. I ett av klippen sades att polisen tillkallats då tre kinesiska turister, som kommit ett dygn för tidigt till sitt hotell, inte ville lämna hotellets lobby. Programledaren sa bland annat att turisterna påstått att de blivit brutalt misshandlade av polisen, att den kinesiska ambassaden krävt att Sverige skulle be om ursäkt och att den kinesiska regeringen gått ut och varnat sina medborgare för att åka till Sverige. Programledaren resonerade sedan kring att Kinas, enligt honom överdrivna, reaktion på incidenten kunde ha berott på att Sverige tagit upp fallet med en förläggare och författare som är fängslad i landet. Sedan sa programledaren bland annat följande.

Men vi låter Kina hållas för att vi behöver pengarna och det blir så jobbigt att få tag i de pengarna om det är en massa bråk om att kinesiska myndigheter har svenskar fängslade och bryter mot mänskliga rättigheter och så. Och hela det här hotelldebaclet, det var ju en enda stor kulturkrock, eller hur? Så vi på *Svenska nyheter* vill så klart hjälpa svenska myndigheter med att återskapa de goda relationerna med Kina. Men i Kina så tittar de inte på SVT och Facebook, Instagram och Youtube är ju blockerat av [...] regimen. Så därför har vi på *Svenska nyheter* skapat en kanal på Kinas största sajt för videoklipp, Youku. Och där så har vi, på riktigt, lagt upp en informationsfilm för kinesiska turister så att de ska känna sig välkomna. Och givetvis är den dubbad på kinesiska.

Videofilmen spelades sedan upp. I filmen välkomnades de kinesiska turisterna och det sades att de skulle få några tips för att undvika kulturella krockar. Bland annat följande sades enligt översättningstexten i inslaget.

Till exempel, så bajsar vi inte utanför historiska byggnader. [...] Om du ser någon som är ute och går med sin hund så är det inte för att de just har köpt sin lunch. [...] En annan stor kulturell skillnad, det är att ni kineser är rasister. Och här i Sverige, här bor det ju svarta, judar, araber och till och med homosexuella. För i Sverige värnar vi principen om alla människors lika värde. Denna princip gäller dock inte kineser. Kineser är hjärtligt välkomna till konungariket Sverige. Men om ni inte sköter er så kommer vi att spöa skiten ur er.

Återkommande under filmen visades en gul förbudsskylt med kinesiska tecken samt en svart siluett av en människa som höll i en skål med pinnar och bajsade. Därefter visades ett klipp från när polisen bar ut de kinesiska turisterna från hotellet.

ANMÄLNINGARNA

Programmet har anmälts av ett stort antal anmälare.

Majoriteten av anmälarna anser sammanfattningsvis att inslaget där programledaren pratade om kineser och Kina var rasistiskt, kränkande, diskriminerande och utgjorde hets mot folkgrupp. Anmälare anför att de känner sig kränkta och ledsna och kräver en ursäkt. Några anmälare anför att inslaget innebar förtal och propaganda och det skadade Sveriges relation med Kina. En anmälare anför att programmet visserligen är ett satirprogram men att intrycket av satir var mycket svagt i inslaget samt att det var oklart mot vem den satiriska udden var riktad. Några anmälare är särskilt kritiska till en video Sveriges Television (SVT) laddade upp på den kinesiska plattformen Youku och anser att SVT ska ta ned den från webbplatsen. Anmälarna anser att det inte tydligt framgick av videon att den innehöll satir.

Några anmälare är även kritiska till den karta över Kina som visades i inslaget. De anser att kartan var felaktig då den inte visade provinserna Tibet och Taiwan som en del av Kina och att detta innebar en kränkning av Kinas suveränitet.

Några anmälare anser att ett inslaget om klanröstning var rasistiskt mot somalier.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att inslagen stämmer överens med kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om mediets genomslagskraft. SVT anför i huvudsak följande.

Programmet *Svenska nyheter* är ett satiriskt aktualitetsprogram som tar upp aktuella nyhetshändelser och presenteras som ett satirprogram i programtablån.

Inslaget om klanröstning

Bakgrunden till det första inslaget var en politikers personvalsframgångar som gett upphov till en diskussion om klanröstning. Udden i inslaget var tydligt riktad mot de personer som kommit med påståendena om klanröstning. Senare i inslaget kom satiren att glida över mot en fackföreningsorganisation, som programledaren menade uppfyller alla kriterier på vad som kan anses vara en klan. Vid ett tillfälle skämtade programledaren om att svensk-somalier kunde få en möjlighet att tjäna pengar och skicka hem till sina släktingar så att de "slapp sjöröva". Avsikten med detta var inte att sprida fördomar, utan att driva med fördomar. SVT beklagar om den avsikten inte gått fram till alla, men kan ändå inte se att framställningen gick utöver vad som kan accepteras i ett program med klart ironisk och satirisk karaktär.

Inslaget om rasism mot kineser

Det andra inslaget visade exempel på hur fördomar mot kineser och asiater accepterats i Sverige på ett helt annat sätt än fördomar mot andra grupper. Därefter visades en film vars innehåll på ett mycket grovt sätt var uppenbart fördomsfullt mot kineser. SVT beklagar att så många människor upplevt inslaget som mycket kränkande mot kineser eller personer med kinesisk bakgrund. Detta var inte avsikten. Inslaget inleddes med en tydlig deklaration att det skulle handla om fördomar mot kineser, att det i Sverige varit mindre laddat att vara sinofob än att uttrycka fördomar kring personer med annan bakgrund. SVT anser att detta tydligt framgick.

Den video som visades i slutet av inslaget ingick i ett sammanhang där det framgick att det var en skruvad illustration av hur svenska fördomar om kineser kan se ut. Däremot har SVT konstaterat att det var ett misstag att rycka videoklippet ur sitt sammanhang och publicera det på Youku. Helheten i programmets budskap gick då helt förlorad. Detta klipp har avpublicerats och veckan därpå bad SVT och *Svenska nyheter* om ursäkt till de enskilda personer som blivit ledsna till följd av publiceringen.

När det gäller den kritiserade kartan över Kina noterar SVT att flera av anmälarna formulerar sig på ett likartat sätt som den kinesiska ambassaden gjorde i ett uttalande efter programmet, att SVT ska ha gjort sig skyldig till en "allvarlig kränkning av den kinesiska suveräniteten och territoriella integriteten" genom att visa en stiliserad karta över Kina där Taiwan inte syns och där det för flera anmälare framstått som att hela eller delar av Tibet fattas.

SVT vill påpeka att det rörde sig om en mycket förenklad karta som i programmet utgjorde underlag för att visa två verkliga kinesiska städer och en fiktiv stad. Det ingick i ett skämtsamt resonemang om hur lite svenskar vet om

Kina. Kartbilden visades under en mycket kort tid, 14 sekunder, i programmet. I detta sammanhang och mot bakgrund av att det handlar om en satirisk framställning kan SVT inte se att det har någon betydelse för sakens och opartiskheten i inslaget att kartan såg ut som den gjorde. För övrigt noterar SVT, när det gäller Taiwan, att det svenska Utrikespolitiska Institutet beskriver Taiwan på följande sätt: "I praktiken fungerar Taiwan som en självständig stat även om det bara erkänns av ett fåtal andra länder". Där framgår också att Kina gör anspråk på Taiwan som en av sina provinser.

Sverige är en demokrati. Yttrandefriheten är garanterad i grundlagen. Det avspeglar sig också i SVT:s sändningstillstånd. I ett demokratiskt samhälle ska det finnas stora möjligheter att granska, kritisera och häckla makten. Satir, ironi och humor har därför en självklar plats i ett demokratiskt samhälle.

INFORMATION

Granskningsnämnden har tagit del av inslaget i *Svenska nyheter* den 28 september 2018 som SVT hänvisar till. Programledaren sa bland annat följande i inslaget.

Det som inte fick hända har hänt. Jag har gjort jättemånga kineser ledsna.

Sedan visades ett nyhetsklipp där det sades att Kinas ambassad kritiserat programmet den 21 september 2018 för att vara rasistiskt och hetsande mot kineser. En man som presenterades som kinakännare sa att det var anmärkningsvärt att vanliga hyggliga kineser framställdes som primitiva människor med rishattar. Programledaren sa sedan bland annat följande.

Ja, efter förra veckans program så är jag nu den mest avskydde svensken i Kina, kanske har jag till och med gått om JO Waldner som Kinas mest kände svensk. Han kallas ju för det evigt gröna trädet, jag kallas den evigt rasistiska grisen. [...] Så, förra veckan gick jag tydligen för långt och den här veckan ska jag gå ännu längre. Nej, nej, inte så, det är inte så. Jag ska faktiskt bryta mot satirens grundlag, jag ska be om ursäkt för ett skämt, för det här skämtet. [videon på Youku] För jag tänkte så här; om det gör mer än en miljard människor ledsna då var det kanske inte ett så jättebra skämt. Så till alla i Kina och här i Sverige, människor alltså, inte regeringar, jag återkommer till er, som blev sårade av filmen i slutet på min Kina-monolog: Det var inte vår avsikt, men den upplevdes rasistisk vilket vi borde ha förstått. Den var oansvarig och kulturellt okänslig. Förlåt. Men, det här är inte ett förlåt till den kinesiska regimen som inte värdesätter konceptet yttrandefrihet.

Programledaren sa sedan, bland annat, att det inte var de på *Svenska nyheter* som orsakat anspänningen med Kina från första början och att Kina under ett bra tag trappat upp sin retorik mot Sverige. Programledaren pratade även om relationerna mellan Kina och Sverige samt den svensk-kinesiske förläggare och författare som, av egen fri vilja enligt den kinesiska staten, fängslats i Kina. Programledaren nämnde dessutom att den kinesiske ambassaden krävt en ursäkt från redaktionen på grund av den karta som visades i programmet. Inslaget

avslutades sedan med att programledaren pratade om en kinesisk rappare och sa följande.

Det här är alltså en vapenviftande, propagandamaskin från högsta kommunistiska ort, kinesiska statens högt ärade hovrappare. Och, nu kanske du tänker, men vad då, du är ju också en statsfinansierad pajas, ja men jag gör inte som de säger, för tro mig, tro mig. Hela UD skulle vilja skrika så här: Kan du sluta prata om Kina nu? Men det gör de inte, UD. Det ska de hedras för, istället så säger de så här: Nä, vi har yttrandefrihet i Sverige.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Enligt granskningsnämndens praxis gäller vida ramar för vad som får sägas i program som har en tydlig parodisk, ironisk eller satirisk karaktär.

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot bland annat människor med viss nationalitet.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

SVT får inte sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med viss nationalitet. Detta innebär dock inte att varje uttalande eller inslag som kan uppfattas som kränkande eller stötande strider mot sändningstillståndet. Dessa är otillåtna endast om det är uppenbart att de passerat gränsen för vad som kan accepteras.

Inslaget om klanröstning

Nämnden har förståelse för att programledarens kommentar om somalier som skulle slippa ägna sig åt sjöröveri kunde uppfattas som stötande. Innehållet i inslaget gick dock inte utöver vad som kan accepteras i ett program med tydlig satirisk prägel.

Inslaget om rasism mot kineser

Innehållet i inslaget, särskilt vad gäller den film där SVT vände sig till kinesiska turister, har uppfattats som kränkande och smaklöst av många tittare. Nämnden anser dock att det framgick tydligt att den satiriska udden i inslaget var riktad mot okunskap och fördomar om asiater och då främst kineser. Mot den bakgrunden och med beaktande av programmets tydliga satiriska karaktär, samt

att det ska råda en vidsträckt yttrandefrihet i televisionen anser nämnden att inslaget inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Anmälarna har särskilt kritiserat den bild av en karta som visades i inslaget. Kartan var förenklad och avsedd att användas i ett satiriskt sammanhang. Nämnden anser inte att förekomsten av bilden strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Nämnden kan inte heller finna att vad anmälarna anfört i övrigt medför att programmet strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Övrig kritik från anmälarna

Nämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgifter att pröva frågor om förtal eller hets mot folkgrupp. Det ingår inte heller i nämndens uppgift att pröva vad SVT publicerat på plattformen Youku. Anmälarnas kritik i dessa delar lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Malin Bonthron, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Malin Bergström, Bo-Erik Gyberg, Pia Rehnquist och Kristina Åberg efter föredragning av Jenny Grass.

På granskningsnämndens vägnar

Malin Bonthron

Jenny Grass